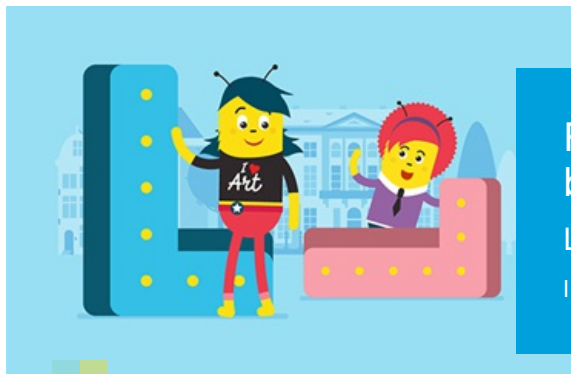

Project: Ik en de (boze) buitenwereld

Literatuur

Identiteit, Groep 7-8

Nog even en de leerlingen stappen uit de veilige wereld van de basisschool, de grote wereld in. Daar zullen ze hun eigen identiteit verder ontdekken, uitbouwen en zich verhouden tot anderen. Soms komen ze bij het opgroeien kleine of grote obstakels en moeilijkheden tegen. Zo ook bij de hoofdpersonen in de boeken *Naar het Noorden* van Koos Meinderts en het stripverhaal van *Het dagboek van Anne Frank*. Jaap en Anne moeten zich versneld op een volwassen manier verhouden tot de buitenwereld. Een boze buitenwereld welteverstaan, want het is oorlog. De leerlingen leven zich in de beide hoofdpersonages in en verwerken hun eigen ideeën in verschillende creatieve opdrachten.

1. Informatie voor de leerkracht

Welkom!

Je gaat in de klas werken met het lesmateriaal van Cultuuronderwijs op zijn Haags (COH). Voor je aan de slag gaat leggen we je uit hoe je dit project tot een succes kunt maken.

Samen ontdekken

Onze cultuurlessen zijn gebaseerd op de didactiek van procesmatig werken, de leerlingen doorlopen hierbij een creatief proces. Zij worden zich bewuster van zichzelf, hun omgeving en ontdekken op een speelse manier hun creatieve vermogen. Met als kern dat je als leerkracht samen met de leerlingen beleeft, beschouwt, verbeeldt, bedenkt en maakt.

Houdingsdoelen

Bij de introductie, oriëntatie en opdrachten worden kennisdoelen en vaardigheidsdoelen benoemd. Onderstaande houdingsdoelen gelden in het algemeen:

- De leerling toont zich nieuwsgierig en proactief.
- De leerling kan positief-kritisch reflecteren op eigen werk en op dat van anderen.

Tips en aanbevelingen

- We raden je aan meer te lezen over de [opzet van COH](#) en het [DNA van COH](#).
- Bekijk vooral ook de instructie filmpjes over [creatief proces](#) en [filosofisch gesprek](#).
- Overleg en deel je plannen met de ICC'er of je cultuurcoach.
- Wij adviseren je het hele project van tevoren door te lezen om je goed voor te bereiden en de mogelijkheden te ontdekken die het project biedt.
- Je kunt het lesmateriaal ook downloaden en printen. Gebruik het digibord voor het beeldmateriaal.
- Als richtlijn adviseren wij voor het doorlopen van het creatief proces in het hele project, zes tot acht lesmomenten in te plannen. Alle projecten hebben een introductie, oriëntatie en drie opdrachten. Je kunt ervoor kiezen het lesmateriaal naar eigen wensen aan te passen.
- Iedere opdracht heeft dezelfde opbouw: onderzoeken, uitvoeren en presenteren. De reflectievragen kunnen tijdens en na iedere fase van het creatief proces met de individuele leerling of de hele groep besproken worden.
- Nodig eens een [kunstenaar in de klas](#) uit. Die kan levendig en beeldend over zijn/haar/diens vak vertellen, aansluitend bij het project. Het gerelateerde aanbod bij dit project vind je op onze site.
- Een bezoek aan een voorstelling, tentoonstelling of vaste collectie in een Haagse culturele instelling is ook van grote meerwaarde. Zie [VONK](#) voor het actuele aanbod.
- Bedenk ook van tevoren bij welke onderdelen je ouders of verzorgers kunt of wilt inschakelen. Het project gaat meer leven als er ook buiten de klas aandacht voor is.
- Maak foto's of filmpjes van de diverse presentatiemomenten en deel deze via de schoolwebsite, klassenapp of andere kanalen.

Projectspecifieke informatie

Over dit project

Tijdens je leven en dus ook bij het opgroeien kun je allerlei obstakels en moeilijkheden tegenkomen. Hoe ga je met deze uitdagingen om? De leerlingen worden zich er op deze leeftijd steeds meer van bewust wie ze zijn en wat ze vinden. Ze worden zelfstandiger, gaan straks naar de middelbare school. Hoe ga je om met veranderingen? Deze thema's komen aan de orde in de boeken die behandeld worden in dit project: *Naar het Noorden* van Koos Meinderts en de stripbewerking van het dagboek van Anne Frank. In beide boeken komt de hoofdpersoon in een situatie terecht, waardoor hij/zij zich versneld moet verhouden tot de buitenwereld. In dit geval een boze buitenwereld, omdat beide verhalen zich in de oorlog afspelen. Ook de gedichten en liedteksten die in dit project gebruikt worden sluiten aan bij deze thema's. De leerlingen leven zich in de beide hoofdpersonages in en verwerken dit in verschillende creatieve opdrachten.

Doelen

Er worden twee hoofddoelen geformuleerd die specifiek zijn voor het hele project. Dit zijn doelen op het gebied van kennis en vaardigheden. Aan het eind van het project worden deze doelen geëvalueerd met behulp van de succescriteria op het gebied van zelfregulering: de leerling kijkt terug en blikst vooruit.

Reflecteren

De reflectievragen bij de verschillende fases van het creatief proces kunnen tijdens en na iedere fase met de individuele leerling of de hele groep besproken worden. Zie ook de hand-out: [Rollen van de leerkracht](#).

Taalonderwijs

Wil je woorden uit dit project koppelen aan taalonderwijs? Raadpleeg dan de [begrippenlijst](#).

Benodigdheden

Bij elke opdracht staat een opsomming van benodigdheden weergegeven. De belangrijkste zijn:

- [bijlage Werkblad Een lied of gedicht voor jou](#) (afdrukken voor iedere leerling)
- [bijlage Praatkaartjes](#) met filosofische vragen.
- digibord (filmpje *Dagboek Anne Frank*)
- het stripboek *Het achterhuis* (bewerking door Ari Folman en David Polonsky)
- het boek *Naar het noorden* van Koos Meinderts
- diverse werkbladen met fragmenten uit de stripversie van *Het achterhuis*

2. Introductie

Hoofddoel kennis	De leerling kent een aantal thema's die te maken hebben met 'volwassen worden'.
Hoofddoel vaardigheid	De leerling kan met aandacht teksten lezen, interpreteren en verwerken.

Benodigdheden

- de animatie van Hanne Berkaak: [The Marathon Diary](#) op Vimeo.

Aan de slag in de klas

Het project kan op de volgende manier worden geïntroduceerd:

Op weg

1. Dit project gaat over groot worden, opgroeien, de weg die je doorloopt naar volwassenheid. Soms gebeurt dat in bijzondere omstandigheden waarbij kinderen ingrijpende gebeurtenissen meemaken zoals oorlog, en zo versneld volwassen moeten worden. Licht het centrale thema van dit project nog niet toe. Bekijk eerst met de leerlingen de animatie van Hanne Berkaak: [The Marathon Diary](#) op Vimeo.

De animatie gaat over een meisje dat in koud Lapland een marathon loopt. Eerst nog met veel mede-renners, maar langzamerhand vallen deze af, tot ze met nog maar een paar lopers overblijft. De wedstrijd is niet makkelijk, het gaat met ups en downs en niet langs een rechte lijn. Uiteindelijk komt ze erachter dat het niet om winnen of verliezen gaat, maar om het risico dat je jezelf verliest. Een route naar volwassen worden.

2. Bespreek de animatie na aan de hand van de volgende vragen:
 - Wat kunnen de leerlingen vertellen over wat ze gehoord en gezien hebben?
 - Waar gaat het verhaal over?
 - Wat zien of ervaren de leerlingen?
 - Is de boodschap van de maker duidelijk? Is dat belangrijk?

Extra:

Dit project behandelt twee boeken die zich afspelen tijdens de Tweede Wereldoorlog. wil je naar aanleiding hiervan ingaan op (de gevolgen van) oorlog in onze tijd, dan is het eerste deel van het [korte project Op de vlucht](#) mogelijk interessant. Boekentip: [De brieven van Mia](#) van Astrid Sy.

3. Oriëntatie

Benodigdheden

- gedicht [Aan een klein meisje](#) van Annie M.G. Schmidt
- het lied [Oorlogswinter](#), gezongen door Joost Prinsen
- bijlage Werkblad [Een lied of gedicht voor jou](#)

Aan de slag in de klas

Het filosofisch gesprek

Doorloop de volgende stappen: gebruik een aantal van onderstaande vragen voor het houden van een klassikaal filosofisch gesprek. Of maak de keuze om het filosofische gesprek dit keer in kleine groepjes te houden, aan de hand van [praatkaartjes](#) uit de bijlage en onderstaande instructie.

1. In de oriëntatiefase van de les vier je naar aanleiding van de introductie een [filosofisch gesprek](#). Dit is belangrijk voor het creatieve proces. Je kunt het filosofisch gesprek natuurlijk ook tijdens de andere lesonderdelen inzetten. Stel hierbij (een aantal van) onderstaande vragen: Voer naar aanleiding van de introductie en oriëntatie een filosofisch gesprek. Gebruik daarbij de [praatkaartjes](#) met daarop de volgende vragen:
 - Hoe leer je 'groot worden'?
 - Is jouw wereld nu groter dan toen je kleuter was?
 - Ben jij nu ook wie je wil zijn?
 - Heeft waar je geboren bent invloed op wie je bent?
 - Heeft waar je geboren bent invloed op wat je kunt worden?
 - Is geluk voor iedereen weggelegd?
 - Is het belangrijk om aardig gevonden te worden?
 - Kun je iets leren van 'grote mensen'?
 - Zijn er twee soorten mensen: slechte en goede?
 - Is vergelijken met anderen gevaarlijk?
2. Verdeel de klas in groepjes.
 - Geef elk groepje een werkblad en laat de leerlingen de kaartjes losknippen.
 - Schud het stapeltje en leg ze met de leeskant naar onder in het midden.
 - Telkens pakt een leerling een kaartje van de stapel, leest de vraag voor, geeft zijn/haar/diens antwoord waarna de rest van het groepje reageert.

3. Bespreek enkele vragen klassikaal na.

Oriëntatieopdracht

Een lied of gedicht voor jou

Geef onderstaande opdrachten of maak een keuze. Deze opdracht kan klassikaal gedaan worden of in groepjes, met gebruik van het [werkblad Een lied of gedicht voor jou](#). (Druk de werkbladen af voor de leerlingen).

1. *Voor een klein meisje*

Noem de naam [Annie M.G. Schmidt](#). Vraag de leerlingen of ze deze schrijfster kennen, en zo ja, van welke boeken.

Lees dan haar gedicht [Aan een klein meisje](#) voor.

Of verdeel de klas in groepjes van vier leerlingen en geef iedere leerling een print van het [werkblad Een lied of gedicht voor jou](#).

Geef de opdracht het gedicht stil voor te bereiden. Daarna leest iedere leerling in het groepje één strofe hardop voor. Na elke strofe bespreekt het groepje:

- Welke woorden ken je niet?
- Vertel in je eigen woorden wat er staat.

Bespreek dan het gedicht klassikaal na. Aan het taalgebruik hoor je misschien dat het al wat ouder is. Zijn er woorden die de leerlingen niet kennen? Bespreek waar jullie denken dat het over gaat. Welk gevoel krijg je erbij? Waarom? Is dit gedicht bedoeld voor kinderen? Annie M. G. Schmidt schreef ook voor volwassenen. Er staat 'en dat doen boze mannen voor hun brood', zouden het ook boze vrouwen kunnen zijn? En waarom is het gedicht opgedragen aan een klein meisje? Zou dat ook aan alle kinderen of jongeren kunnen zijn?

2. *Voor een kleine jongen*

Laat dan het lied [Oorlogswinter](#), gezongen door Joost Prinsen horen, en bekijk eventueel de video. De volledige tekst van het lied vind je op het [werkblad Een lied of gedicht voor jou](#) (tekst van Hans Dorrestijn met muziek van Harry Bannink.) Ook dit lied is wat ouder.

- Waar gaat het over?
- Wanneer speelt de herinnering van deze man zich af?
- Welke (heftige) gebeurtenissen beschrijft hij?
- Welk gevoel krijg je erbij? Waarom?

3. Zie je overeenkomsten tussen het gedicht en het lied? Over welke onderwerpen gaan de teksten? (Denk aan: puberteit, bedreiging, boze buitenwereld, oorlog, speelgoed, gevaar, opgroeien, volwassenen en kinderen.)

Succescriterium	Bespreek met de leerlingen de opdracht(en): welke onderwerpen gaan zij onderzoeken de komende les of tijd? Formuleer vanuit het filosofisch gesprek en/of de oriëntatie-opdracht, samen met de leerlingen, een succescriterium waaraan zij werken. Een voorbeeld van een succescriterium bij dit project: De leerling kan zich inleven in het volwassen worden onder moeilijke omstandigheden en dit vergelijken met diens leven.
-----------------	---

4. Opdracht 1: Jaap gaat naar het Noorden

In deze opdracht staat het boek *Naar het noorden* van de Haagse auteur Koos Meinderts centraal. Het boek beschrijft de tocht van kinderen uit het westen van het land naar Friesland, en hun verblijf daar. De kinderen worden noodgedwongen op reis gestuurd en in Friesland opgevangen omdat er in het westen te weinig te eten is aan het eind van de Tweede Wereldoorlog. Zonder hun ouders moeten de kinderen zich opeens volwassener gaan gedragen en worden ze geconfronteerd met hun eigen en andermans identiteit in de nieuwe omgeving.

Subdoel kennis	De leerling kent het begrip 'hongerwinter'.
Subdoel vaardigheid	De leerling kan zich verplaatsen in het personage Jaap.

Benodigdheden

- 4x A3-papier

Aan de slag in de klas

Doorloop de vaste onderdelen binnen elke projectopdracht: onderzoeken, uitvoeren en presenteren.

Onderzoeken

De hongerwinter overleven

1. Haal het lied *Oorlogswinter* uit de oriëntatie-opdracht terug. Vertel dat jullie het boek *Naar het Noorden* van Koos Meinderts gaan lezen over eenzelfde situatie. Maak een keuze of je het boek klassikaal leest of individueel door de leerlingen laat lezen.
 - Als je het boek klassikaal leest: ruim vaste momenten in de week in om het boek te lezen. Geef de leerlingen bijvoorbeeld om de beurt een stuk tekst om hardop voor te lezen.
 - Als de leerlingen het boek individueel lezen: ruim vaste momenten in de week in om het boek te lezen.

Het boek bestaat uit vier delen. Hang voor ieder deel een vel A3-papier op in de klas. Schrijf de titels op.

- Deel 1 *Honger*.
- Deel 2 *Op weg*.

- Deel 3 *Het Noorden*.
 - Deel 4 *Weer thuis*.
2. Maak een leesschema. Schrijf, op het betreffende vel A3-papier, na ieder gelezen fragment samen met de leerlingen in kernwoorden op wat indruk heeft gemaakt. Zo wordt gaandeweg samengevat waar het deel over gaat. Als de leerlingen het boek zelf lezen, schrijven ze de kernwoorden eerst voor zichzelf op. Als iedereen hetzelfde deel uit heeft, worden de kernwoorden gedeeld en verwerkt op het A3-vel.
3. Zoom dan in op een aantal kernwoorden, formuleer met elkaar vragen en bespreek het kernwoord. Denk aan:
- Waarom heeft dit indruk gemaakt?
 - Wat gebeurde er?
 - Wat voelen de personages?
 - Wat doet het met jou?
 - Kun je het fragment of de passage waar dit voorkwam?
 - Wil je het fragment eens herlezen?
 - Denk je er na het gesprek nu anders over?

Alles is anders

1. Lees hoofdstuk 28 *Tjeerd* (blz. 116) nogmaals. Jaap komt vanuit het westen in Friesland terecht. Dat is in Nederland, maar toch is er veel anders. Laat de leerlingen in twee- of drietallen overeenkomsten en verschillen tussen het oude thuis en nieuwe thuis van Jaap in het diagram schrijven/tekenen, op [bijgeleverd werkblad](#).
2. Bespreek het na aan de hand van de volgende vragen:
- Welke verschillen vallen op?
 - Hoeveel invloed hebben die op je leven, denk je?
 - Wat doet het met je als je je moet aanpassen aan nieuwe gewoonten?

Extra: Wil je meer weten over Koos Meinderts, bekijk dan de aflevering [Lezen](#) van Het Klokhuis.

Uitvoeren

Jaap

Bespreek met elkaar dat de ik-persoon Jaap is.

- Denk je dat Jaap echt heeft bestaan?
- Heeft Jaap zijn eigen verhaal opgeschreven?
- Is het een dagboek, of iets anders?

Het boek is een verzonnen verhaal, maar wel op echte geschiedenisverhalen gebaseerd.

- Als er niet vanuit Jaap maar *over* Jaap was verteld, was het verhaal dan anders geweest?

- Had het anders gevoeld?

Het laatste hoofdstuk

1. Lees het laatste hoofdstuk *Fluitenkruid* nogmaals (blz.184-187): Jaap en zijn zus en broertje zijn weer thuis, maar alles is en voelt anders. In vier à vijf maanden tijd is de wereld er voor Jaap anders uit gaan zien.
 - Wat is er veranderd?
 - Waarin is Jaap veranderd?
 - Wat heeft daar vooral voor gezorgd denk je?
2. Wat valt op in de schrijfstijl? Kijk eerst of de leerlingen het zelf kunnen ontdekken!
Opvallend is dat het hele boek in de verleden tijd is geschreven, maar dit hoofdstuk als enige in de tegenwoordige tijd. Bespreek met de leerlingen of dit effect heeft op de manier waarop je als lezer het verhaal beleeft. Op welke manier heeft het effect?
3. Bespreek dan dat de wereld er in korte tijd compleet anders uit kan zien, bijvoorbeeld doordat er een pandemie uitbreekt, doordat je kampioen wordt in iets, je een nieuw broertje of zusje krijgt, moet verhuizen, etc. Ook kleinere gebeurtenissen kunnen van grote invloed zijn op hoe je je voelt of hoe je naar de wereld om je heen kijkt. Herkennen de leerlingen dit? Kunnen ze iets vertellen of benoemen?
4. Geef de leerlingen de opdracht een laatste kort hoofdstuk te schrijven van hun 'eigen boek', alsof ze terugkijken op het laatste schooljaar, zoals Jaap dat doet in het laatste hoofdstuk. In dezelfde stijl als het laatste hoofdstuk, namelijk vanuit de ik-vorm en in de tegenwoordige tijd!
Vraag hen zichzelf van een jaar geleden te vergelijken met zichzelf van nu. Hebben ze ook een verandering meegemaakt? Begin het verhaal bijvoorbeeld met de zin: 'Een jaar geleden was ik, of zat ik, nog'
Laat de leerlingen eventueel kiezen tussen het schrijven van een echt persoonlijk verhaal of het schrijven van een fictief verhaal.

Presenteren

Maak een keuze uit de volgende mogelijkheden:

- Vraag leerlingen die dat willen, hun hoofdstuk voor te lezen en bespreek deze eventueel klassikaal na: wat herkennen de andere leerlingen? Wat greep hen aan of viel hen op?
- Bundel de teksten en maak er een boekje van.

Reflecteren

Reflectie subdoelen	Wat viel je het meeste op aan het verhaal van Jaap?
Reflectie proces	Hoe heeft het verhaal je geholpen met nadenken over verandering?

5. Opdracht 2: Anne schrijft haar dagboek

De Joodse Anne moest in de Tweede Wereldoorlog met haar familie en een aantal kennissen onderduiken in een verborgen achterhuis. Dit om proberen te voorkomen dat ze zouden worden opgepakt en afgevoerd naar een concentratiekamp. Tussen 1942 en 1944 schrijft Anne in haar dagboek, ze is dan 12, 13 en 14 jaar. Ze schrijft over de verschrikkingen van de oorlog, maar daarnaast ook over alles waar je als tiener mee worstelt: onzekerheid, verliefdheid, eenzaamheid, vervelende ouders en zus, etc. We zien Anne opgroeien van kind tot jongvolwassene.

Van *Het achterhuis* bestaan verschillende versies. Anne Frank schreef zelf een eerste versie, puur als haar dagboek (dat ze als 'Kitty' aanspreekt). Dit is de a-versie, die ze later zelf herschreef: de b-versie. Na de oorlog publiceerde haar vader het dagboek, de c-versie, waarbij hij uit de a- en b-versie putte, maar de seksueel getinte passages weglief. In 1991 redigeerde Mirjam Pressler de dagboeken opnieuw, waarbij de geschrapte passages weer werden toegevoegd.

In 2018 verscheen *Het achterhuis* als in een stripbewerking. Voor deze opdracht maken we gebruik van het stripboek.

Subdoel kennis	De leerling kent het verhaal van Anne Frank en kan het plaatsen in het tijdvak.
Subdoel vaardigheid	De leerling kan zich inleven in Anne Frank.

Benodigdheden

- *Het Achterhuis*. Stripboek [Ari Folman & David Polonski \(leestafel.info\)](#)
- de video van School-TV [Het dagboek van Anne Frank – een wereldberoemd boek](#)
- YouTube-kanaal van de Anne Frank Stichting :
 - Aflevering 10: [Alleen maar kritiek](#)
 - Aflevering 12: [Laat me mezelf zijn](#)
 - Aflevering 14: [De twee Annes](#)
- bijlage blz. 8-9 van het stripboek *Het achterhuis*

Aan de slag in de klas

Doorloop de vaste onderdelen binnen elke projectopdracht: onderzoeken, uitvoeren en presenteren.

Onderzoeken

Jij bent jij en ik ben ik

Het achterhuis

1. Bekijk en bespreek de video van School-TV [Het dagboek van Anne Frank – een wereldberoemd boek](#). In het filmpje wordt verteld over de ambitie van Anne om later schrijfster te worden. Ze was alvast begonnen met een dagboek dat de basis moest worden voor een boek. Op blz. 137 van de stripversie van haar dagboek vertelt ze er zelf over. Lees dit stukje voor.
2. Introduceer het stripboek Het achterhuis. Bekijk en lees met elkaar [blz. 8-9 van het stripboek Het achterhuis](#). Anne schrijft in dagboekvorm, in de ik-vorm. Zou het anders voelen als het boek niet in de ik-vorm zou zijn? En ze schrijft het aan Kitty; wie is Kitty?
3. Anne heeft het gevoel dat ze alleen aan haar dagboek haar diepste gedachten en gevoelens kwijt kan.

Bespreek kort met de leerlingen of zij een dagboek bijhouden of zouden willen bijhouden, bijvoorbeeld aan de hand van de volgende vragen:

- Wat zouden jullie in een dagboek opschrijven?
- Mag iemand anders jouw dagboek lezen? Waarom niet/wel?
- Anne schrijft ...'ik hoop dat je een grote steun voor me zult zijn'. Op welke manier zou een dagboek een steun voor jou kunnen zijn?

Bespreek de reacties kort na.

4. In haar dagboek zien we Anne worstelen met zichzelf, haar onzekerheden, wie ze is. Soms zou je haast vergeten in welke vreemde situatie ze zit, zo herkenbaar en universeel zijn haar gedachten, zeker voor kinderen van haar leeftijd.

Verdeel de klas in groepjes en laat elk groepje één van de volgende fragmenten lezen (verdeel de werkbladen met dagboekfragmenten uit de stripbewerking):

1. [Zomer 1942, blz.32/33: 'Het gaat altijd over mij en mijn zus'](#).
Anne baalt van het eeuwige vergelijken tussen haar en haar zus door anderen, met haar zus Margot vaak als 'winnaar'.
2. [30 januari 1943, blz. 57: 'ik zou wel willen schreeuwen, laat me met rust!'](#)
Anne is woedend over het betuttelende en vermanende gedrag van de anderen.
3. [30 oktober 1943 blz. 88-89: 'ik ben niet meer de baby...'](#)
Anne is woedend, ze wil niet langer als klein kind behandeld worden.
4. [28 april 1944, blz.129: 'niet één Annes, maar twee'](#)
Anne ziet twee versies van zichzelf: de drukke, wat brutale Anne vanbuiten, en de lieve, zachte Anne vanbinnen.

5. [2-5 mei 1944, blz. 131: 'je kunt en mag me niet als veertien beschouwen'.](#)

Anne realiseert zich dat ze snel groot is geworden, sneller dan dat in normale omstandigheden zou zijn geweest.

Vraag elk groepje vervolgens de volgende punten te bespreken:

- Versterken de illustraties en tekst elkaar? Of vorm je liever een eigen beeld in je hoofd?
- Waaruit blijkt dat Anne in een bijzondere situatie zit? Of: kun je uit de fragmenten opmaken dat Anne in een bijzondere situatie zit?
- Welke emoties passen goed bij iemand van haar leeftijd? In hoeverre herkennen jullie ze?

Laat de leerlingen de werkbladen onderling bespreken en aantekeningen maken. Bespreek het daarna kort samen klassikaal.

Videodagboek

1. In 2018 maakte de Anne Frank Stichting een aantal 'video-dagboeken'; video's waarin het lijkt of Anne een camera ter beschikking had en zo haar dagboek niet heeft geschreven, maar als een vlog opnam. Bekijk een of meerdere afleveringen, bijvoorbeeld:
 - aflevering 10: [Alleen maar kritiek](#)
 - aflevering 12: [Laat me mezelf zijn](#)
 - aflevering 14: [De twee Annes](#)

Voor alle 15 afleveringen, zie het [YouTube-kanaal van de Anne Frank Stichting](#).

2. Bespreek met de leerlingen welke gevoelens en worstelingen in de 'vlog' naar voren komen. Met welke fragmenten op de werkbladen met dagboekfragmenten zijn deze vlogs in verband te brengen?

Uitvoeren

Mijn twee kanten

1. Op blz. 58/59 van het stripboek beelden twee kunstwerken uit hoe Anne haar twee kanten ziet.
 - Toon deze pagina's en bespreek ze.
 - Geef iedereen een vel papier en deel het papier in twee vlakken.
 - Geef de leerlingen de opdracht om in een mindmap te omschrijven wie zij zijn, hoe ze zichzelf zien. Hun twee kanten.
2. Maak een keuze uit onderstaande mogelijkheden, of laat de leerlingen zelf een keuze maken:
 - *Collage.* De leerlingen zoeken twee foto's/kunstwerken/afbeeldingen die henzelf en misschien wel twee kanten van zichzelf tonen. Laat hen, net als in het stripboek, met tekstwolkjes verduidelijken wat ze waarmee bedoelen.
 - *Videodagboek.* De leerlingen maken in tweetallen een videodagboekfragment. Zie [Kidsweek 10 tips voor het maken van een vlogs](#).

- *Strip-dagboek*. De leerlingen tekenen een dagboekfragment naar het voorbeeld van het boek.

Presenteren

Presenteer de resultaten op één van de volgende manieren:

- Hang de collages en de strip-dagboeken op en richt zo een tentoonstelling in.
- Organiseer een filmmiddag en vertoon alle vlogs.

Reflecteren

Reflectie subdoelen	Zou je zelf een dagboek willen hebben, en zo ja, in welke vorm en waarom in die vorm?
Reflectie proces	Had je er wel eens over nagedacht dat je meerdere kanten hebt en wat vind je daarvan?

6. Opdracht 3: Ik en Insta

In dit project verdiepen de leerlingen zich in één van de hoofdpersonen uit de boeken van de voorgaande opdrachten: Jaap of Anne. Ze onderzoeken het karakter, de gevoelens en emoties, reacties etc. Waar hielden ze van, wat voelden ze, waar worstelden deze kinderen mee? Is opgroeien nou leuk?

Subdoel kennis	De leerling weet wat sociale media zijn.
Subdoel vaardigheid	De leerling weet hoe instagram in te zetten voor het maken van de opdracht.

Aan de slag in de klas

Doorloop de vaste onderdelen binnen elke projectopdracht: onderzoeken, uitvoeren en presenteren.

Onderzoeken

Inleven en inkleuren

Als afsluiting van het project duiken we dieper in de twee hoofdpersonages. Bespreek met de leerlingen het belang van lezen. Waarom is lezen belangrijk?

Je leert je door verhalen bijvoorbeeld in te leven in de ander. Je krijgt misschien nieuwe zienswijzen en herkent andermans emoties. Zo worden je verbeelding en empathische vermogens vergroot.

1. Blick met de leerlingen nog even terug op de boeken die jullie in de vorige opdrachten lazen: *Naar het Noorden* en *Het achterhuis*. Bespreek na aan de hand van de volgende vragen:
 - Wat is jullie het meeste bijgebleven?
 - Kun je je inleven in de situaties van Anne en Jaap?
 - Hoe vond je hun personages? Aardig, sympathiek, of juist niet?
 - Hoe zien zij er in je hoofd uit, welk plaatje heb je er in je hoofd van geschetst?
 - Heb je zelf wel eens een situatie meegemaakt waarin je ineens in een andere omgeving was, met andere mensen?
 - Wat zou je nog als aanvullende informatie willen weten?
 - Welke sfeer hangt er in beide boeken?
2. Geef de leerlingen de opdracht één van de twee hoofdpersonages uit de boeken te kiezen: Jaap of Anne.
NB. Laat hen kiezen vanuit hun voorkeur voor het verhaal en niet omdat de keuze tussen een meisje of juist de jongen is. Welk verhaal sprak hen het meeste aan?
3. Laat de leerlingen vervolgens in een infographic (zie [werkblad Portret Anne en Jaap](#)) de gekozen persoon duiden: hoe is hij of zij, welke emoties, kleding, kleur, uiterlijk, waar houdt hij/zij van? Je kunt misschien niet alles weten, maar al associërend kunnen leerlingen samen het plaatje aanvullen.

Uitvoeren

Jaap en Anne in deze tijd

Bespreek dat als Jaap of Anne nu hadden geleefd, ze hun verhalen misschien op een andere manier zouden vertellen.

Zouden ze dan gebruik hebben gemaakt van sociale media? Waarom wel of niet? Welke dan

Gedachte-experiment: Als Anne en Jaap hun verhalen op Insta hadden gedeeld, welk risico liepen ze dan?

Jij online

Bespreek met de leerlingen of ze weten hoe ze zichzelf kunnen presenteren op sociale media en of ze beseffen dat het niet altijd goed hoeft te gaan.

- Gebruik je social media?
- Wat laat je daar over jezelf zien?
- Gebruik je veel tekst, of vooral foto's?
- Welke ervaringen deel je wel of niet? Wat hou je liever voor jezelf?

Jaap en Anne op Insta

Geef de leerlingen vervolgens de opdracht een tijdelijk en besloten Instagram-profiel voor Anne of Jaap te maken. Laat hen daarbij nadenken over de volgende punten:

- Hoe omschrijft hij/zij zichzelf?
- Welke profielfoto kiest hij/zij?

- Welke berichten en stories post hij/zij?
- Maken ze filmpjes, laten ze muziek horen, gedichten etc.?
- Welke hashtags gebruik je?

Laat de leerlingen elkaar volgen en online reacties voor elkaar achter laten.

Laat de leerlingen de Insta-posts ook op papier maken, en gebruik deze papieren posts bij de eindpresentatie. Of laat ze er screenshots van maken.

Presenteren

Insta op papier

- Richt een tentoonstelling in met de papieren Insta-posts. Laat een aantal leerlingen vertellen over het hoe en waarom van hun posts. Laat andere leerlingen reageren: wat was hun online reactie op deze posts? Zou je nu, live en face-to-face, anders reageren?
- Maak een beeldboek.

Reflecteren

Reflectie subdoelen	Wat zijn de voor- en nadelen van sociale media volgens jou?
---------------------	---

Evalueren

Eindreflectie: zelfregulatie terugkijkend	Wat heb je geleerd van het inleven in personages en hen met elkaar en jezelf te vergelijken?
Eindreflectie: zelfregulatie vooruitkijkend	In welke vorm zou jij over je leven en opgroeien willen vertellen?